

Jornada continuada

Educació | dimarts, 24 de maig de 2011 | 07:56h

Nota: Article publicat al [Diari de Girona](#)

Fa uns dies vaig poder parlar amb uns alumnes, nord-americans i escandinaus, que en un programa d'intercanvi internacional estan completant un curs de secundària a Catalunya. Els vaig preguntar com els havia anat i què en pensaven del nostre sistema educatiu. En un perfecte català (la immersió és un dels èxits pedagògics dels quals els docents ens podem vanagloriar) m'explicaren que, en termes generals havien estat bé, amb companys i professors de gran qualitat professional i humana, encara que trobaven que el sistema era "rígid", "inflexible", "incòmode" i, en l'aspecte horari, "irracional".

"Irracional" o "s'han begut l'enteniment", també em deia escandalitzada una amiga alemanya, que porta el nen a l'escola de primària de Baviera -el land amb millors resultats- en explicar-li com funcionava l'horari dels alumnes catalans. Massa hores de classe, massa hores fora de casa, massa extraescolars, massa irracionalitat horària. De fet, la discussió sobre la jornada -com la recent experiència sobre la modificació del calendari escolar- susciten vives polèmiques on, paradoxalment els criteris pedagògics n'han restat exclòs, mentre que els interessos particulars (sempre diversos i contradictoris) se n'acaben imposant.

En aquestes circumstàncies de crisi i retallades, quan els docents del país han vist erosionar el seu poder adquisitiu i empitjorar les seves condicions laborals (es cobra menys i es treballen més hores, mentre que uns alumnes fatigats expressen sovint el seu malestar a l'aula sota la fórmula de la indisciplina), molts clautres, equips directius, encara que també moltes ampes i famílies, tornen a plantejar el debat sobre si no fóra més racional modificar la jornada en el sentit de concentrar les classes al matí, i organitzar activitats extraescolars a la tarda. De fet, en el moment en què alguna comunitat educativa ho ha plantejat, d'altres s'hi han apuntat perquè veuen els beneficis d'ordre educatiu i organitzatiu que se'n podrien derivar.

L'estrany no és tant el debat, sinó la seva absència pública al Principat. Més enllà de la idea de la jornada continuada o partida, el cert és que la immensa majoria dels estats europeus finalitzen les classes, a tot estirar, cap a les 15:30, i, en el cas de la primària, són majoria qui només fan sessió de matí. En el cas espanyol, només Catalunya, País Valencià, Euskadi i Navarra tenen jornada partida a primària, mentre que, pel que fa a la secundària, només Catalunya fa sessions de tarda. I el que resulta encara més sorprenent, mentre que a l'estat espanyol les sessions de l'ESO solen ser de 50 minuts, al Principat continuen les d'una hora sencera. Des d'un punt de vista estrictament educatiu, la jornada partida no té justificació. Les sessions de tarda resulten poc útils perquè el nivell d'atenció de l'alumnat ha davallat ostensiblement, i a més, els actes d'indisciplina, especialment a la secundària, es concentren en aquest horari. Els resultats acadèmics dels alumnes, fins i tot, semblen una mica millors en les comunitats i estats que prefereixen racionalitzar (que vol dir concentrar) les hores de classe. En molts casos, fins i tot, ha implicat millores immediates pel que fa als resultats de l'alumnat. I una de les proves de la seva efectivitat, és que cap territori s'està plantejant al model d'acabar classes a les cinc o quarts de sis, propi del franquisme.

Si en aquestes darreres setmanes, bona part dels centres de secundària de les nostres comarques volen experimentar l'horari concentrat de matins és perquè tenen la certesa que, precisament, hi haurà una millora ostensible de la convivència escolar. No és cap secret que la fatiga és un factor que precipita, a banda de pèrdua d'atenció i concentració, episodis d'indisciplina -la major part de baixa intensitat- que dificulten la tasca educativa. I, pel que fa a la primària, tothom té la constància que els períodes en què aquesta és vigent, es treballa molt millor, els alumnes són més receptius, i es produeixen menys conflictes a l'aula.

Els debats, per tant, no són tan educatius com socials. La FAPAC habitualment hi ha estat en contra, (malgrat que en els darrers dies es perceben aires d'obertura), tanmateix, no sempre ha facilitat el debat. De fet, no conec a cap família a la qual se'ns hagi demanat opinió, i sovint se silencia el fet que moltes ampes són les que precisament han reclamat la concentració de l'horari (i que, d'esquitllentes, no fos cas que s'ampliés l'exemple, l'han aconseguit). De fet, no sempre es té en consideració que hi ha una gran diversitat de situacions familiars que sortirien beneficiades o perjudicades amb modificacions d'horari. Una jornada intensiva afavoreix les famílies amb possibilitats de conciliació i perjudica aquelles en què ambdós progenitors tenen horaris difícils. La jornada partida perjudica els primers i no sempre beneficia els segons. El més "racional", com parlaven els estudiants d'intercanvi, és el que funciona a la majoria de països, -entre ells Espanya-; concentració d'horari al matí, i una àmplia i flexible oferta d'activitats extraescolars a la tarda per donar sortida a les necessitats familiars en funció de cada situació personal. Tanmateix sovint hom pot acabar amb la impressió que prima el clientelisme polític de determinats partits, més que no pas la discussió sincera i oberta. Es prioritzen arguments polítics, més que no pas els pedagògics.

És clar, que hi ha una altra dimensió, la d'Ignacio Buqueras, un dels homes més racionals d'Espanya, i la persona a la qual es deu fer menys cas. Buqueras presideix la Comissió Nacional per a la Racionalització dels Horaris, i no es cansa de repetir l'absurd dels horaris laborals, amb famílies que acaben la seva activitat horària cap a les vuit. Contràriament als països intel·ligents, sembla que hi ha pocs indignats amb l'absurd que significa persones que treballen un munt d'hores en un estat amb més d'una cinquena part de la seva població activa a l'atur. Un canvi d'horari a les escoles, en la direcció de la racionalitat, sí que hauria de donar un impuls a millorar els horaris de tothom.